

# Tiltrukket av trekkspill



## Livet er mer...

Tips oss om utenomfaglige aktiviteter på telefaks 23 10 9040 eller e-post: [tidsskriftet@legeföreningen.no](mailto:tidsskriftet@legeföreningen.no)

For sjefen ved Legeföreningens forskningsinstitutt er «en fikler» som ofte har en skruetrekker for hånden, og det kommer godt med for en som er fengslet av trekkspillet sjel. Kun en sjelden gang følger en god historie med på instrumentkjøpet, så en stor del av dette sjelelivet finner han rett og slett spor av når han åpner et nyervervet, gammelt trekkspill og fikler med innmaten.

Produksjonssted og -år forteller noe om sjel og historie, forklarer Aasland, og ved å studere reparasjonene som har vært gjort, kan han lese litt av hva instrumentet har gjennomlevd. Siden lar han fantasien spinne videre på historien. Ta for eksempel trekkspillet han kjøpte på et marked i Moskva og som var så medtatt at det med nød og neppe gav fra seg en liten klagende lyd. Av et stempel inne i kassen fremgikk at det var laget i 1940. Under reparasjon ved Norsk musikkinstrumentakademi på Jeløya fant man at trekkspillet kom fra Klingenthal i Tyskland, et sted som i generasjoner har fostret gode trekkspillbyggere, kan Aasland opplyse, og undrer seg over hva dette instrumentet kan ha gjennomgått i soldatliv og krig.

### Harmonilære i praksis

– De instrumenter det finnes mest av i verden, skal være munnsspill og trekkspill, opplyser Aasland.

**Som Calle Schewen i Roslagen lytter Olaf Gjerløw Aasland gjerne til dragspelets lockande ton, men det er mer enn musikken som tiltrekker ham. Han er fascinert av trekkspillet sjel. Og så muligheten for å fikle, da.**

Pussig, med tanke på at trekkspillet har en kort historie sammenliknet med andre instrumenter. Det første ble konstruert i Tyskland i 1822, men produksjonen tok først av ved århundreskiftet. Trekkspill finnes i mange utforminger. De to hovedgruppene er diatoniske, som gir forskjellige toner ved inn- og utpust, og kromatiske, der tonene er de samme uansett vindretning. Tonene frembringes ved at små metalltunger settes i svingninger av luftstrømmen fra belgen. Metalltungene er festet med en blanding av bivoks og harpiks.

– Det er nesten som en liten fabrikk inni der, sier Olaf G. Aasland og skrur fra hverandre en torader. Han viser hvordan metalltungene løftes opp av luftstrømmen fra belgen og hvordan man stemmer trekkspillet ved å skrape på tungene med et skarpt verktøy. Han demonstrerer hvordan man får en hel akkord ved å trykke på én knapp, og hvordan man ved å trykke på en annen knapp åpner klaffen for 3–4 nye toner. – Dette er harmonilære i praksis, men så kalles det også harmonikum, opplyser han, og peker og forklarer til den mindre musikyndige journalist ikke lenger henger med på notene.

### Folkelig

I mer eller mindre finkulturelle salonger rynker man gjerne på nesen over trekkspillet og

dets vesen, men Olaf G. Aasland lar seg i stedet fascinere av den folkelige tradisjonen som dette instrumentet har utviklet seg i.

– Folk måtte lage instrumentene og musikken sin selv og gjorde det ut fra behov og ressurser. Det var lett å spille på for en som ikke kunne noter, og passet for mange typer folkemusikk fordi man nærmest har et helt orkester i ett instrument. Bygging av trekkspill er fortsatt ikke helt standardisert. Man kan for eksempel finne en knapp man ikke helt skjønner hvorfor er der, og slikt fascinerer meg, sier han.

En og annen har prøvd å opphøye trekkspillet ved å lage trekkspillorkester og komponere klassisk musikk spesielt for trekkspill. Selv synes Aasland det er interessant med de mange ulike trekkspillkulturer som finnes, enten det er den skandinaviske gammeldansvarianten, de franske, folkelige musetter, fenomenet finsk tango, argentinsk tango eller tradisjonen med trekkspillvirtuoser. Han viser frem et notehefte kjøpt i Beograd nylig med trekkspillstykker i 1 1/8-dels takt. Med et slikt tempo får både dansefot og fingre fart på seg.

### Har 15, får 19

Olaf G. Aaslands interesse for trekkspill våknet for fire år siden da han skulle feire 50-årsdagen til en venn. Ved slike anledninger pleier Aasland å traktere pianoet, men i mangel av et slikt i festlokalet, fikk han på ubestemt tid låne et trekkspill. Litt etter fikk han en torader. – Da løsnet det som en besettelse, sier Aasland.

Nå er han den lykkelige eier av 15 ulike «squeezeboxes». Her er alt fra små, enkle som likner leketøy og belger som vil kle en landstryker, til en italiensk skjønnhet med perlemormosaikk og et glitrende rødt som gir assosiasjoner til bryggedans og Titanofestival.

Snart blir samlingen mer enn fordoblet. Utenfor Maastricht i Nederland venter 19 velbrukte belger av typen bandoneon og concertina på at Aasland skal frakte dem hjem til Oslo. Da blir trolig ideen om å innrede et trekkspillverksted i kjelleren også realisert.

– Det blir pensjonistvirksomheten min, smiler forskningssjefen.

– Ingrid M. Høie, Tidsskriftet  
[ingrid.hoie@legeföreningen.no](mailto:ingrid.hoie@legeföreningen.no)



– Jeg liker at man kan styre styrken i lyden avhengig av hvor langt man drar belgen ut, sier Olaf Gjerløw Aasland. Foto I. Høie